

Obama i l'ombra de Kennedy

¿Es pot parlar de John F. Kennedy i de Barack Obama com si es tractés de dues vides paral·leles? L'autor espera que no es repeteixi la situació de la presidència del primer, tràgicament frustrada pel magnicidi de Dallas el 1963, perquè més enllà de la llegenda, aquell mandat va tenir molt més de calvari que d'olimp, especialment per les tensions i conflictes internacionals.

- La llegenda de la nova frontera encarnada pel president assassinat el 1963 troba paral·lel en la retòrica de qui ara ha vençut sobre la conciliació racial, però la comparació ha fet més fortuna a Europa que als EUA

MATEO MADRIDEJOS, periodista i historiador
EL PERIÓDICO DE CATALUNYA, 6.11.08

La imatge internacional dels EUA experimenta amb l'elecció de Barack Obama la revolució més important des de l'arribada de John Kennedy al poder el 1960. Ja no es tracta només d'un president jove i vibrant, encarnació airosa de les virtuts intangibles del canvi, sinó també del primer cap d'Estat negre, que el món observa, en principi, amb simpatia i esperança.

Obama va utilitzar accents kennedians per parlar als seus partidaris enfervorits, i la majoria dels Kennedy li han donat suport en algun moment de la seva vertiginosa carrera cap a la Casa Blanca. Carolina Kennedy, filla de la mítica parella, i Ted Kennedy, patriarca del clan

devastat per l'edat i l'infortuni, van contribuir amb els seus elogis a popularitzar entre les elits de la costa atlàntica la figura del senador negre. Theodor Sorensen, l'home que va escriure els millors discursos del president Kennedy, també va manifestar la seva embadalida admiració per l'aspirant demòcrata.

KENNEDY VA iniciar la seva carrera el 1956, com a heroi de la convenció del Partit Demòcrata que va proclamar candidat Adlai Stevenson perquè competís contra el president Eisenhower. De manera similar, el jove Obama es va obrir camí amb un ressonant discurs en l'assemblea que va designar candidat John Kerry contra el president Bush el 2004. Kennedy, que presentava com a principal novetat la seva fe catòlica, no era pròpiament un liberal (esquerrà), però els esdeveniments el van conduir a fer causa comuna amb els progressistes, com pot passar amb el centrista Obama.

La llegenda de la nova frontera encarnada per Kennedy troba paral·lel en la retòrica d'Obama sobre la conciliació racial. Els seus discursos, menys emotius que cerebrals, recullen més ressons de Churchill, Roosevelt o fins i tot Lincoln que no pas de Martin Luther King. El pastor Jesse Jackson va criticar que Obama actués "com un blanc". Però no va ser Kennedy, sinó Lyndon Johnson, el que va vèncer les reticències del Congrés el 1965 amb la llei que va serrar les últimes cadenes d'una minoria escarnida.

La comparació amb Kennedy ha fet fortuna, més entre els europeus que als EUA, i es va escenificar a Berlín, durant el viatge d'Obama el mes de juliol passat. El seu discurs a la capital alemanya, menys inspirat i original, però simbòlic, va ser una pàl·lida imitació d'aquell altre que Kennedy va

fer cèlebre per la frase "Ich bin ein Berliner" ("Sóc un berlinès"), el 26 de juny de 1963, quan el mur divisor feia gairebé dos anys que s'havia construït, com un ressò del "Sóc ciutadà romà", divisa de l'home lliure.

LA LLEGENDA d'un nou Camelot, reducte llegendari del rei Artús, va resultar efímera. En un llibre titulat *Los mil días*, Sorensen va glossar els moments de glòria, però també les jornades de reflexió i fins i tot d'angoixa, que van ser la majoria, d'una de les presidències més agitada, tràgicament segada pel magnicidi de Dallas el 22 de novembre de 1963. Kennedy tenia més experiència al Senat (va ser elegit senador el 1952) però era quatre anys més jove que Obama quan es va instal·lar a la Casa Blanca. Avui sabem que el seu mític regnat va tenir molt més de calvari que d'olimp.

L'èxit va ser esquiú per a una estratègia coherent. Kennedy va estar obsessionat no només per la defensa de la llibertat, sinó per evitar "l'error de càlcul si una de les dues potències es feia una idea falsa dels interessos i de la política de l'altra", idea recollida pels assessors d'Obama com un escut de pragmatisme.

L'antagonista suprem va ser Nikita Khrushov, que, estimulat per la pugna interna al Kremlin, va pretendre arraconar el jove Kennedy per presentar-se com a triomfador davant dels seus competidors. El tret li va sortir per la culata, però va sotmetre el seu adversari a una pressió constant que va segellar el destí de la presidència, un moment essencial en la història de la guerra freda. Els mil dies que va durar l'esperança van estar marcats per unes turbulències internacionals inèdites.

Quan feia tres mesos que havia pres possessió del càrrec (abril del 1961), Kennedy no es va atrevir a impedir els plans de la CIA per atacar Cuba, però va abandonar a la seva sort els anticastristes, que van ser aniquilats a Playa Girón. Va ser un any especialment nefast. Al mes de juny, Kennedy i Khrusxov van celebrar la seva primera entrevista, a Viena, un diàleg de sords que va acabar amb recriminacions quan el primer va pretendre convèncer el segon que els nord-americans es batrien per Berlín, però no va aclarir per quin. "Serà un hivern molt fred", va advertir Kennedy en el comiat al seu homòleg soviètic.

NO VA FER FALTA esperar tant. Els soviètics, en lloc de bloquejar Berlín occidental com el 1947, van posar les primeres pedres del mur el 13 d'agost següent i van instal·lar míssils a Cuba fins a provocar la crisi més greu de la guerra freda, l'octubre de 1962, quan Kennedy va decretar la quarantena naval de l'illa.

El planeta va estar durant unes quantes hores a només un pas de l'abisme nuclear. El president nord-americà va mantenir la fermesa i va aconseguir que el cap del Kremlin acceptés retirar els míssils a canvi de la promesa de no envair Cuba. El líder soviètic va ser destituït el 1964 sota l'acusació infamant d'aprenent de bruixot.

Resulta pertinent advertir que Obama immediatament serà posat a prova, o a diverses proves simultànies, per la impaciència d'alguns o per la pretensió d'influir sobre l'estructura diplomàtica en gestació. Ensorrat el món bipolar i allunyada l'amenaça de la destrucció mútua assegurada, els desafiaments són múltiples i no tenen el sentit tràgic d'alliberar-se de l'escenari del malson nuclear, però sens dubte serviran per conèixer fins on resisteixen els nervis d'acer del nou president i quina és la capacitat

de reacció i iniciativa de l'equip que amb tanta habilitat ha dirigit la seva fulgurant ascensió política. Les expectatives són tan elevades que la decepció pot ser inevitable. La posició dels Estats Units és diferent de la que tenien en l'època de Kennedy, campió insubstituïble del món lliure. En el seu discurs d'investidura (1961), va assegurar que, per defensar la llibertat, el seu país "estava disposat a pagar qualsevol preu, a suportar totes les càrregues, a patir totes les proves i a recolzar tots els seus amics". Amb Obama a la Casa Blanca ja no té els mitjans necessaris per assumir un compromís planetari i s'haurà de sotmetre a una cura de restricció i realisme.

ELS PRINCIPALS desafiaments d'abast sísmic s'acumulen al Gran Pròxim Orient, entre Israel i la frontera afganopakistanesa, sota el signe del petroli, un territori hostil en què han fracassat tots els presidents des de Carter. Obama trasllada les prioritats de Bagdad a Kabul, canvi que posa sobre el tauler del protagonisme de l'Iran en diversos fronts, les àrdues relacions amb l'Índia, el Pakistan, la Xina i Rússia, sense oblidar la crisi que pot obrir-se al si de l'OTAN. ¿Com resoldre el dilema iranià sense que Israel se'n ressenti per la reducció del seu avantatge estratègic?

Els antecedents demòcrates en política exterior no són gaire estimulants, amb l'excepció de Truman. Les vacil·lacions de Clinton van ser menys aventurades que la desastrosa petropolítica de Carter. Obama donarà la talla si esquiva aquesta tradició, manté la calma i promou una iniciativa prudent per restaurar el prestigi de la seva nació.